

พระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมและประเพณีชุมชน
จังหวัดสุรินทร์*

Monks and local Development in Terms of Culture and
Community Traditions Surin Province *

สุริยา คลังฤทธิ์¹ ยโสธรา ศิริภาพระภากร² สำเรียง อินทยุง³

Suriya Krangrit¹, Yasothara Siriphaprapagon² and Samrong Intayung³

Received : February 3, 2023; Revised : February 18, 2023; Accepted : February 20, 2023

บทคัดย่อ (Abstract)

พระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมและประเพณีชุมชน จังหวัดสุรินทร์ ที่มีต่อการอนุรักษ์ มรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ได้แก่ พิธีกรรมเกลมอ พิธีเรียกขวัญ พิธีกรรมเช่นไหว้ปู่ตา ของชาวไทยภูยกกับการนำมาผสมผสานในพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมอนุรักษ์ รักษาสืบสานในงานประเพณีประจำปีของวัดผักไหมพุทธवास ตำบลผักไหม อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ให้ความสำคัญด้านชุมชนและสังคมปัจจุบันมีความตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ รักษา ดูแล และให้ความสำคัญกับวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น ที่ยังเหลืออยู่และประเพณีที่สำคัญอื่น ๆ และยังเป็นการส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านทางศาสนา การอนุรักษ์ รักษา สืบสาน ประเพณีท้องถิ่นจึงได้รับความสนใจเพิ่มสูงขึ้นเนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวและมรดกทางวัฒนธรรมในชุมชนพื้นที่ มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น ตำนาน เรื่องเล่า ประวัติศาสตร์

¹นักวิชาการอิสระ บ้านศาลาสამคคี ตำบลบ้านขบ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์; Independent Scholar, Ban Sala Prachakhom, Ban Chob Sub-district, Sangkha District, Surin Province, Thailand; e-mail : yasothara.s@gmail.com

²อาจารย์ (พิเศษ) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สุรินทร์; Lecturer (Special), Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin, Thailand; e-mail : yasothara.s@gmail.com

³นักวิชาการอิสระ บ้านตะโก ตำบลโคกยาง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์; Independent Scholar, Ban Tako, Khok Yang Subdistrict, Prakhon Chai District, Buriram Province, Thailand; e-mail : Ton_Samroeng@hotmail.com

*DOI : <https://doi.org/10.14456/jasrru.2023.xx>

ความเป็นมา ความสำคัญ และได้มีการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมสืบเนื่องมาเป็นเวลาหลายยุคสมัย การส่งเสริมด้านการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นด้านศาสนา ชุมชนชาวกูย คุณค่าพบว่าทำให้เกิดเอกลักษณ์ประจำถิ่นอาจเป็นสิ่งมีความรู้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านศาสนา สิ่งที่ได้ทำให้เกิดรายได้แก่ชุมชน เป็นแนวทางการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างสร้างสรรค์ ด้านประเพณี วัฒนธรรมประวัติความเป็นมาให้หลากหลายมิติ คุณค่าผู้เข้าร่วมในงานบุญประเพณีได้รับการพัฒนาในด้านจิตใจ ทำให้ได้รับความรู้ เป็นการช่วยควบคุมจิตและพฤติกรรมได้ในระดับหนึ่ง ทำให้เกิดในด้านสุนทรียศาสตร์ด้วยทางหนึ่งในการท่องเที่ยวและจิตใจที่เอื้ออ้อม บทบาทของวัดพบว่ามีความสำคัญทำให้เกิดพลังในด้านต่าง ๆ ทำให้ผู้คนได้ปฏิบัติตาม คล้อยตาม เห็นตาม มีความเชื่อในความคุณงามความดี โดยเฉพาะด้านการดำเนินชีวิต ทำให้บุคคลเว้นข้อห้าม ปฏิบัติตามระเบียบ กฎ กติกา ของสังคมชุมชน และแนวทางในการดำเนินชีวิต

คำสำคัญ (Keywords) : พระสงฆ์กับการพัฒนา, ประเพณีท้องถิ่น, วัดผักไหมพุททาวาส จังหวัดสุรินทร์

Abstract

Monks and local development in terms of culture and community traditions Surin Province towards conservation. Belief local wisdom heritage. Including the Glamor Ceremony. Summoning Ceremony. Ceremony to pay homage to Pu Ta. of the Thai Kui people and their integration in Buddhism. To be a guideline to promote, conserve, maintain and carry on the annual tradition of Wat Phak Mai Phutthawat, Phak Mai Subdistrict, Sangkha District, Surin Province. Giving importance to the community and society is now aware of the importance of conservation. Maintain, care for, and value the culture. Local traditions. remaining and other important traditions and also to promote religious cultural tourism. Conservation, preservation, and continuation of local traditions therefore receive increased attention due to tourist attractions and cultural heritage in the local community. There is a unique identity. such as legends, narratives, history, history, importance, and cultural heritage that has been passed on for many generations. Promoting the preservation of local religious traditions. Community of the Kui people. The value found in creating a local identity may be knowledge as a source of religious learning. Something that has generated income for the community. It is a creative approach to community

development in terms of traditions, cultures, and history in a variety of dimensions. The value of those who participated in the traditional merit-making ceremony has been developed in terms of spirituality. gain knowledge It helps to control the mind and behavior to a certain extent. It causes aesthetics in a way to travel and a happy mind. The role of the temple was found to be important, resulting in power in various fields. Make people follow, follow, see, follow, have faith in virtue. Especially in terms of life. Make people refrain from prohibition. Follow the regulations. Rules of society, communities. And guidelines for living.

Keywords : Monks and Development, Local Traditions, Phak Mai Phutthawat Temple Surin Province

บทนำ (Introduction)

สังคมและชุมชนในปัจจุบันมีความตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ รักษา ดูแล และให้ความสำคัญกับ วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นที่ยังเหลืออยู่ และประเพณีที่สำคัญอื่น ๆ ด้วย และยังเป็น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านทางศาสนาอีกทางด้วย (โยธธาวรา ศิริภาพระภากร และคณะ, 2562 : 3-2-3) ได้แก่ งานเทศน์มหาชาติ งานแห่นาคโพนตาสราทชาวภูย งานประเพณีบูชา อาหะยะประจำปี และเสริมพิธีกรรมให้กับชุมชนที่มีการผสมผสานทางคติความเชื่อ และ ศาสตร์แห่ง ความโชคดี เช่น พิธีกรรมสะเดาะเคราะห์ต่อชะตาแบบพุทธ และอาบน้ำพระพุทธรูปเพื่อความ เป็นสิริมงคล ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นคติความเชื่อของชุมชนที่มีต่อ อำนาจเหนือธรรมชาติ และไสยศาสตร์มนต์ดำ ที่อาจจำนำพามาซึ่งความวิบัติ จัญไรได้ ดังนั้น ในฐานะที่มีพระพุทธศาสนา พระสงฆ์และ ชาวบ้าน ได้ทำพิธีกรรมขึ้นเฉพาะงานสำคัญ โดยหวังว่า อำนาจแห่งพระรัตนตรัย และพระสาวก จะ ช่วยให้หาย หรือปราศจาก เคราะห์ร้าย และความไม่เป็นมงคล เป็นต้น การอนุรักษ์ รักษา ดูแล ประเพณีท้องถิ่นด้านศาสนาและประเพณีท้องถิ่น ยังทำให้เราได้ ได้รับความรู้ด้านประวัติศาสตร์ ความ เป็นมา ความสำคัญ ทั้งยังเป็นการได้เห็นทางศิลปะท้องถิ่น (Art) วัฒนธรรมพื้นบ้าน (Culture) ประเพณีของชุมชน (Tradition) รวมถึงมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาพื้นบ้านด้วย ประกอบกับ ความหลากหลายในแต่ละพื้นที่ท้องถิ่น ถือเป็นจุดกำเนิดของการพัฒนา แนวทาง เพื่อการศึกษา สถานที่ที่มีการอนุรักษ์ สืบสาน บุญประเพณีท้องถิ่น ดังจะเห็นว่าวัด ได้กลายเป็นศูนย์กลางของ ชุมชน บ้าน โรงเรียน ส่วนราชการต่าง ๆ ที่พยายามที่จะส่งเสริม สืบทอด รักษา อนุรักษ์ และ ยัง นำมาใช้ในงานประเพณีประจำปีของวัด จนกลายเป็นมรดกทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรมประเพณี

ท้องถิ่นที่สำคัญไป (สำเร็จ อินทยุ, 2562 : 2-3) และอาจพัฒนาให้กลายเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ ของชุมชน อำเภอ จังหวัด ต่อไปได้ และมีมิติที่หลากหลายนอกจากการอนุรักษ์ รักษา สืบสาน และ ยังพัฒนาให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะสามารถสร้างรายได้และนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ระดับ ชุมชน สังคม แล้วการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเส้นทางแสวงบุญในมิติทางศาสนาของชุมชนในพื้นที่ หรือต่างพื้นที่ได้อีก ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบทอดศาสนา และวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาให้คงอยู่ต่อไปได้ โดยผ่านระบบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา

การอนุรักษ์ รักษา สืบสาน บุญประเพณีท้องถิ่นจึงได้รับความสนใจเพิ่มสูงขึ้นเนื่องจากแหล่งท่องเที่ยว และมรดกทางวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ ชุมชน พื้นที่ ภูมิภาค มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ที่ไม่เหมือนกัน เช่น ตำนาน เรื่องเล่า ประวัติศาสตร์ ความเป็นมา ความสำคัญ และได้มีการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมสืบเนื่องมาเป็นเวลาหลายยุคสมัย ดังนั้น บทความวิชาการนี้จะเน้นการส่งเสริมด้านการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นด้านศาสนา ชุมชนชาวกูย กรณีวัด ผักไหมพุทธवास ตำบลผักไหม อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งถือเป็นการสืบทอดรักษา และร่วมอนุรักษ์ จนกลายเป็นบุญประเพณีของชุมชน และยังเป็นการท่องเที่ยวตามเส้นทางแสวงบุญในมิติทางศาสนา ถือเป็นการท่องเที่ยววัฒนธรรม บุญประเพณีท้องถิ่น อีกทางหนึ่งที่ดูน่าสนใจ เพื่อการวางแผนการส่งเสริมและพัฒนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยจะแสดงถึงแนวทางในการพัฒนา การส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวตามเส้นทางแสวงบุญในมิติทางศาสนา โดยคำนึงถึงความสำคัญ คุณค่า ประโยชน์ สิ่งที่ได้ ความเข้าใจ พร้อมการอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป (ยโสธรา ศิริภาพระภากรและคณะ, 2560 : 5)

เป็นการศึกษาอีกมิติหนึ่งที่ทำให้ทราบถึงระบบโครงสร้าง และหาแนวทางเพื่อเพิ่มคุณค่า ประโยชน์ ที่มีในสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับ สถานที่ ความเชื่อ ประวัติความเป็นมา และคำสอน พร้อมทั้งการปฏิบัติของชุมชนในทีนั้น ๆ ด้วย และได้เป็นการเปิดหูเปิดตาพร้อมทั้งการได้ร่วมศึกษาไปพร้อมๆ กัน คือ ได้รับทราบคุณค่า และประโยชน์ พร้อมความเข้าใจที่สำคัญ ตำนาน ความเชื่อ ปรัชญา คำสอนแบบชาวบ้านของชาวกูย ความเชื่อและพิธีกรรมเป็นเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ ของการก่อให้เกิด ประเพณี และ วัฒนธรรม ที่สืบเนื่องกันมาเป็นระยะเวลานาน และการศึกษาหาความรู้ในของชุมชนชาวกูย ว่าบุญประเพณีของชุมชนมีความสำคัญ อย่างไร มีประโยชน์ สิ่งสำคัญ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทาง ชุมชน สังคม มนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้ และการให้คุณค่าของชุมชนชาวกูย สภาพแวดล้อม ธรรมชาติ ที่สามารถแสดงออกให้เห็นถึงความสวยงามและประโยชน์ที่ได้รับ

สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ขนบธรรมเนียมประเพณีและศาสนาแบบชาวบ้าน (สุริยา คลังฤทธิ์, 2562 : 56)

การอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นด้านศาสนาชุมชนชาวกูย กรณีวัดผักไหมพุทธवास ตำบลผักไหม อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ได้เป็นจุดสำคัญหนึ่งที่สำคัญของชุมชนชาวกูย ที่ได้มีการอนุรักษ์ สืบสาน รักษา บำรุงประเพณีท้องถิ่นของชาวกูย ทั้งยังเป็นจุดที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ของชุมชนทั้งนี้บทความทางวิชาการนี้ต้องการที่จะนำเสนอความสำคัญของวัดในมิติของการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นด้านศาสนาของชาวกูย ได้รับทราบความสำคัญ ความหมาย ความเป็นมาและคำสอนปรัชญาที่ทำให้ผู้แสวงบุญได้เกิดความทราบเรื่องอย่างชัดเจน ได้รับผลประโยชน์สูงสุด จึงน่าที่จะเป็นบทความที่เป็นประโยชน์ต่อไปได้ในด้านต่าง ๆ

การอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นด้านศาสนา

ยุคปัจจุบันการได้ให้ความสำคัญในการนำเอาวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นมาเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริม และการอนุรักษ์ สืบทอด จึงอาจเป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดงานประเพณี และวัฒนธรรมที่สำคัญ เป็นต้น ดังนั้นจึงสามารถให้ความหมายถึง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยความหมาย การท่องเที่ยวแบบเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่ได้้นำเอาวัฒนธรรมมาเป็นจุดขายเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันและยุโรป ที่ต่างสนใจที่จะเรียนรู้วัฒนธรรม มรดกทางประวัติศาสตร์ เยี่ยมชมงานสถาปัตยกรรม และสัมผัสวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในประเทศนั้น ๆ รวมถึงชื่อของที่ระลึกที่เป็นงานหัตถกรรมผลงานฝีมือที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนในพื้นที่ การท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าวเราเรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) อธิบายว่าการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมประกอบด้วย

1. ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์
2. โบราณคดีและพิพิธภัณฑ
3. งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิม
4. ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้นและแกะสลัก
5. ศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่างๆทางศาสนา
6. ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์
7. ภาษาและวรรณกรรม

8. วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย อาหาร
9. ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน เทศกาลต่างๆ
10. ลักษณะงานและเทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น

ความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น ถือเป็นความสำคัญจากสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน ยังเป็นแนวทางในการสร้างรายได้ด้วยทางหนึ่ง และยังเป็นสิ่งที่ได้รับการเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ต่างถิ่น ต่างแดน ให้เข้ามาศึกษาและอาจเป็นจุดขายในการท่องเที่ยวด้วยตามความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีหมายถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทาง ศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสม และถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมาแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ประกอบด้วย งานประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน การแสดงศิลปวัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง การแต่งกาย ภาษา ขนเผ่า เป็นต้น ตัวอย่าง ประเภทนี้ได้แก่ ประเพณีบูชาอาหะของชาวกูย ประเพณีบุญข้าวจี่ ประเพณีเทศน์มหาชาติ ประเพณีพิธีกรรมสะเดาะเคราะห์แบบชาวกูย สัญลักษณ์ครูบาอาจารย์ ความเป็นมาที่สำคัญ ทั้งสถานที่ตำนาน ความเชื่อ และโบราณสถานสำคัญ ถือเป็นวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นที่ได้จัดขึ้นประจำปี และยังมีสืบสานอนุรักษ์ ต่อยอด จนถึงปัจจุบัน เป็นต้น

1.1 รูปแบบการอนุรักษ์ของชุมชนชาวกูย

ในรูปแบบการอนุรักษ์ของชาวกูย และการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาควบคู่กันซึ่งการรักษาามรดกวัฒนธรรมเป็นประโยชน์ด้านองค์ความรู้และการให้คุณค่าแก่สังคมชุมชน ในขณะที่การพัฒนาการท่องเที่ยวนำไปสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจและรายได้ของชุมชน การจัดหาแนวทางรูปแบบการจัดการวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น จึงเป็นเรื่องสำคัญ ทั้งนี้รูปแบบการอนุรักษ์และแนวคิดหลักเพื่อใช้ในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมประกอบด้วยแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและแนวคิดเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ซึ่งแต่ละแนวคิดจะประกอบด้วยกลยุทธ์และแนวทางสนับสนุนที่จะนำไปสู่การจัดการมรดกวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมเป็นไปอย่างเหมาะสม (ยโสธรา ศิริภาพระภากร และคณะ, 2560 : 1-3) รูปแบบการอนุรักษ์ชุมชนท้องถิ่น ในกรณีของวัดฝักไหมพุทธาราษฎ์ได้มีการผสมผสานระหว่างพุทธ กับวิถีความเชื่อของชุมชนที่มีมาแต่เดิมและแนวทางการพัฒนาชุมชนด้านวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อท้องถิ่นเข้ามาผสมผสานในบริบทงานประเพณีประจำปี โดยการจัดงานประเพณีประจำปีของวัดในช่วงเทศกาลงานบุญใหญ่ที่มีการร่วมกลุ่มของชุมชน ได้แก่ บ้าน วัด โรงเรียน และองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นภาคีเครือข่ายในการจัดงานร่วมกัน และกลุ่มที่มีบทบาทในการสืบสาน คือชุมชนที่อาศัยในพื้นที่นี้ ได้มีการจัดการแสดงวิถีชีวิตด้านต่างๆ และกลุ่มที่เข้ามารับชม ได้แก่ ผู้เข้า

มาเป็นประธาน เจ้าภาพ ในพิธีกรรมทางศาสนาที่จัดขึ้น ให้ได้รับชมนั่นเอง และยังมีผลิตภัณฑ์ชุมชน ถูกนำมาเสนอและสามารถซื้อหาได้ วัดผักไหมพุทธาวาสได้จัดรูปแบบนี้มานานและยังพยายามสืบสาน พัฒนาให้เกิดการรวมกลุ่มด้วยวิถีชุมชนที่มีต่อ ผีปู่ตากลางหมู่บ้าน มีการผสมผสานพุทธกับ ผีเข้าด้วยกัน ได้แก่ เมื่อถึงงานประเพณีเช่นไหว้ปู่ตา จะมีการฉลอง ทำบุญตักบาตรที่ศาลปู่ตา และทำสังฆทานอุทิศให้ปู่ตา และรดน้ำ ประพรมน้ำหอมให้ปู่ตาด้วย ดังนั้นจึงถือว่าเป็นรูปแบบที่น่าสนใจ ที่มีการรักษาคติชนแบบดั้งเดิมไว้ และยังเป็น การสืบสานวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมเอาไว้ให้คงอยู่โดยผ่านกิจกรรมประจำปีของพระพุทธศาสนา เป็นต้น

1.2 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น

1.รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในด้านเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งต่าง ๆ ของพื้นที่ชุมชนชาวกูย และประวัติศาสตร์ที่มาอยู่ในชุมชน เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์ ประเพณีของท้องถิ่นพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่า ของสภาพแวดล้อมโดยที่ประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมต่อการจัดการในรูปแบบงานประเพณีชาวกูย ด้านกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา อาจเป็นรูปแบบที่จะได้รับรู้เรื่องราวของชุมชนที่มีต่อความเชื่อ ได้แก่ บายศรีสู่ขวัญ พิธีกล่อม พิธีเช่นไหว้ผีปู่ตา ผ่านวิถีชีวิตของชุมชนเพื่อการรับรู้และถูกถ่ายทอดเป็นรูปแบบงานประเพณีประจำปี เป็นต้น

2.วัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional) เป็นรูปแบบ งานประเพณีท้องถิ่น ที่ชาวบ้านในท้องถิ่น จัดขึ้นได้รับความรู้ และความเพลิดเพลินในสุนทรียะศิลป์เพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพพิธีกรรม และได้รับความรู้ความเข้าใจต่อคำสอน ปรัชญา และวัฒนธรรมที่ปรากฏในชุมชน มีประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรมโดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการแสดง ผ่านตัวละคร เพื่อสื่อความหมาย และการให้ความสำคัญของสิ่งที่มีอยู่ โดยผู้ชมที่เข้ามา และเจ้าภาพ ได้รับรู้การแสดงในด้านต่าง ๆ ทำให้ทราบถึงวัฒนธรรมท้องถิ่น และประเพณีของชุมชนที่ยังคงรักษาเอาไว้ เป็นต้น

3.วิถีชีวิตในชนบทชุมชน (Rural Village) เป็นรูปแบบการเดินทางท่องเที่ยวในชุมชน หมู่บ้าน ชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิตและผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษมีความโดดเด่น เพื่อความเพลิดเพลินได้ความรู้ดูผลงานสร้างสรรค์และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่า

ของสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการ สิ่งที่มีอยู่และยังรักษาไว้ในปัจจุบัน และยังสามารถนำมาถ่ายทอดโดยผ่านการแสดงบนลานวัดเพื่อการรับชมจากผู้ที่เข้ามา ยังเป็นการแสดงเพื่อการต้อนรับอีกด้วย เป็นการให้ความสำคัญต่อผู้มาเยือน และยังเป็นแนวทาง ส่งเสริมและรักษามรดกทางวัฒนธรรมของตนเองเอาไว้อีกด้วย เป็นต้น (ยโสธรา ศิริภาพระภากร, 2560 : 1)

1.3 การอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นด้านศาสนาของวัดผักไหมพุทธवास ตำบลผักไหม อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

วัดผักไหมพุทธवास ตำบลผักไหม อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ เป็นวัดที่พยายามรักษา สืบทอดที่เกี่ยวเนื่องกับประเพณีและวิถีชีวิตของกลุ่มชน ด้วยความหมายของคำว่าประเพณีไทย ให้ความหมายรวมถึง แบบความเชื่อ ความคิด การกระทำ ค่านิยม ทศนคติ ศีลธรรม จารีต ระเบียบแบบแผน และวิธีการกระทำสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนถึงการประกอบพิธีกรรมในโอกาสต่าง ๆ (กิตติยา พุกษากิจ และบุญสม เกษประดิษฐ์, 2561 : 249-250) ที่กระทำกันมาแต่ใน อดีต ลักษณะสำคัญของประเพณี คือ เป็นสิ่งที่ปฏิบัติเชื่อถือมานานจนกลายเป็นแบบอย่างความคิด หรือการ กระทำที่ สืบต่อกันมา และยังมีอิทธิพลอยู่ในปัจจุบัน ประเพณีเกิดจากความเชื่อในสิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ เช่น อำนาจของดินฟ้าอากาศ และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยไม่ทราบสาเหตุต่าง ๆ ฉะนั้น ประเพณี คือ ความประพฤติของคนส่วนรวมที่ถือกันเป็นธรรมเนียม หรือ เป็นระเบียบแบบแผน และสืบต่อกัน มาจนเป็นพิมพ์เดียวกัน และยังคงอยู่ได้ก็เพราะมีสิ่งใหม่เข้ามาช่วยเสริม สร้างสิ่งเก่าอยู่เสมอ และ กลมกลืนเข้ากันได้ดี ประเพณี คือ ระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติที่เห็นว่าดีกว่า ถูกต้องกว่า หรือ เป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ใน สังคมและมีการปฏิบัติสืบต่อกันมา

1. จารีตประเพณีหรือกฎศีลธรรม (Mores) หมายถึงสิ่งที่สังคมใดสังคมหนึ่งยึดถือและ ปฏิบัติสืบกันมาอย่างต่อเนื่องและมั่นคง เป็นเรื่องของความถูก ผิด มีเรื่องของศีลธรรมเข้ามาร่วม ด้วย ใครฝ่าฝืนหรือเฉยเมยถือว่าเป็นการละเมิดกฎของสังคม ชุมชน ผิดประเพณีของสังคม จารีต ประเพณีหรือกฎศีลธรรมของแต่ละสังคมย่อมไม่เหมือนกันสังคมไทยเห็นว่า การมีความสำนึกก่อน แต่งงานเป็นการผิดจารีตประเพณี แต่ชาวสวิเดนเห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดา ดังนั้นจารีตประเพณีเป็น เรื่องของแต่ละสังคม จะใช้ค่านิยมของสังคมใดสังคมหนึ่งไปตัดสินสังคมอื่นไม่ได้

2. ขนบธรรมเนียมหรือสถาบัน (Institution) เป็นระเบียบแบบแผนที่สังคมได้กำหนดไว้ แล้วปฏิบัติสืบมา คือรู้กันเองไม่ได้วางเป็น ระเบียบแบบแผนไว้ว่าควรปฏิบัติกันอย่างไร มักใช้คำว่า

สถานแทนขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งคนในสังคมมีความพอใจ เป็นเรื่องที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา มีข้อกำหนดบังคับเอาไว้ เช่นสถาบันการศึกษา มีครู ผู้เรียน เจ้าหน้าที่ มีระเบียบการรับสมัครเข้าเรียน การสอบไล่ ประเพณีเกี่ยวกับการเกิดการบวช การแต่งงาน การตาย มีกฎเกณฑ์ของประเพณีวางไว้ แต่อาจเปลี่ยนแปลงได้เมื่อจำเป็น

3. ธรรมเนียมประเพณีหรือประเพณีนิยม (Convention) เป็นแนวทางการปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันที่ปฏิบัติกันมาจนเคยชิน แต่ต้องไม่ขัดแย้งกัน เป็นเรื่องที่ทุกคนควรทำแม้มีผู้ฝ่าฝืนหรือทำผิดก็ไม่ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ แต่อาจถูกตำหนิไว้ว่าไม่มีมารยาท ไม่รู้จักกาลเทศะ เช่น การแต่งกาย การรับประทานอาหาร การพูดเสียงดัง ฯลฯ

ประเภทของประเพณีชุมชนชาวกูย

ประเพณีที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตในที่นี้จะขอกล่าวถึงที่สำคัญหรือที่นิยมกันในปัจจุบันบางประเพณีเท่านั้น แบ่งได้กว้าง ๆ เป็น 2 ประเภท คือ 1) ประเพณีที่เกี่ยวกับครอบครัว เช่น เรื่องทำขวัญเดือน โกงจุก ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ บวช แต่งงาน เรียกขวัญตาย เป็นต้น 2) ประเพณีที่เกี่ยวกับส่วนรวมเนื่องด้วยเทศกาล คือ คราวสมัยที่กำหนดขึ้นเป็นประเพณี เพื่อทำบุญและรื่นเริง เช่น สงกรานต์ เข้าพรรษา สารท ออกพรรษา ลอยกระทง ทอดผ้าป่า ทอดกฐิน เป็นต้น

การอนุรักษ์ประเพณีชุมชนชาวกูย ที่จัดขึ้นเพื่อสืบทอด รักษา สืบสาน และอนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่ ซึ่งในพื้นที่ทำการศึกษาวัดผักไหมพุทธवास ตำบลขอนแก่น อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ได้กระทำในรอบปี มีดังนี้

1. ประเพณีด้านศาสนา คือ บุญผะเหวด ที่เรียกวันโดยทั่วไปว่า บุญมหาชาติ เป็นประเพณีบุญตามฮีตสิบสองของชาวอีสาน แต่ถ้าถือเป็นเรื่องการทาน การให้ตามหลักการพระพุทธศาสนา ก็เป็นประเพณีการบริจาคทานครั้งยิ่งใหญ่ คืองานมหากุศล ให้รำลึกถึงการบำเพ็ญบุญ คือ ความดีที่ยิ่งใหญ่ อันมีการสละความเห็นแก่ตัว เพื่อผลประโยชน์สุขอันไพศาลของมวลมนุษยชาติ ในตำนานฮีตสิบสอง ได้กล่าวถึงการทำบุญผะเหวด ไว้ว่า "ฮอดเดือนสี่ ให้พากันเก็บ ดอกจาน สานบั้งไฟเสียบดอกจิก" ก็พอจะอนุมานได้ถึงสภาพทั่วไปของชาวอีสานว่า ดอกจิก ดอกจาน บานราวต้นเดือน 3 พุทธศาสนิกชนจะเก็บดอกไม้เหล่านี้ มาร้อยเป็นมาลัยเพื่อตกแต่งศาลาการเปรียญสำหรับบุญมหาชาติ และในงานนี้ (ยโสธรา ศิริภาพระภากร, 2559 : 9) ก็จะมีการเทศน์มหาชาติ ซึ่งถือว่าเป็นงานอันศักดิ์สิทธิ์ผู้ใดฟังเทศน์มหาชาติจบภายในวันเดียว และบำเพ็ญคุณงามความดี จะได้านิสงส์ ไปเกิดในภพพระอริยมเตไตรย เป็นดินแดนแห่งความสุขตามพุทธคติ การจัดงานประเพณีบุญผะเหวดในรอบหนึ่งปีจะจัดเพียงครั้งเดียว คือ ระหว่างเดือน 3 เดือน 4 ไปจนถึง

กลางเดือน 5 โดยจะมีวันรวม ตามภาษาอีสาน เรียกว่า ฐูปเทียน วันโสมบุญ พุทธศาสนิกชนมาช่วยกันจัดตกแต่งศาลา หรือสถานที่ที่จะทำบุญ จัดเตรียมเครื่องสักการะ ดอกไม้ ฐูปเทียน ข้าวตอก อย่างละพันท่อน มีการตั้งธงใหญ่ ไว้แปดทิศ และมีศาลเล็ก ๆ เป็นที่เก็บข้าวพันท่อนและเครื่องควหาวน สำหรับผี เปรต และมารรอบ ๆ ศาลาการเปรียญจะแขวนผ้าผะเหวด เป็นเรื่องราวของพระเวสสันดรตั้งแต่กัณฑ์ที่หนึ่ง ถึงกัณฑ์สุดท้าย องค์การบริหารส่วนตำบล ได้ตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมทางด้านศาสนา วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น จึงได้จัดทำโครงการบุญผะเหวดเทศน์มหาชาติขึ้น เพื่อบำรุงส่งเสริมประเพณีพื้นบ้านให้คงอยู่ตลอดไป ชุมชนชาวภูยในในพื้นที่ ได้รักษา สืบทอด อนุรักษ์และได้จัดเป็นงานบุญประจำปีที่สำคัญของวัดผักไหมพุทธาวาส งานประเพณีบุญผะเหวดเทศน์มหาชาติ เป็นประเพณีการบริจาคทานครั้งยิ่งใหญ่ คืองานมหากุศล ให้รำลึกถึงการบำเพ็ญบุญ คือ ความดีที่ยิ่งใหญ่ อันมีการสละความเห็นแก่ตัว ของพระเวสสันดร เพื่อประโยชน์สุขของมนุษยชาติ มีการฟังเทศน์มหาชาติตั้งแต่กัณฑ์แรก ถึงกัณฑ์สุดท้าย โดยเชื่อว่าถ้าฟังเทศน์มหาชาติครบทุกกัณฑ์ภายในวันเดียวจะทำให้ไปเกิดในภพพระอริยมุตโดย การได้รับรู้ถึงความเสียสละของพระเวสสันดร ทำให้ผู้คนได้ซาบซึ้งถึงความดีอันยิ่งใหญ่ เกิดความซาบซึ้งในพระพุทธานุภาพ มีผลต่อจิตใจของผู้คนให้ยึดถือเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติ เป็นวิถีการดำเนินชีวิตที่ดีงามของผู้คน จนทำให้มีการสืบทอด สืบสานประเพณีบุญผะเหวดเทศน์มหาชาติกันทุกหมู่บ้าน จากรุ่นสู่รุ่น การจัดงานประเพณีจึงมีคุณค่าทางสังคมเพราะประเพณีทางศาสนาเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คนในสังคม

2. ประเพณีบุญข้าวจี บุญข้าวจี เป็นงานบุญประเพณีของชาวภูยในชุมชน ที่กระทำกันในเดือน 3 จนเรียกว่า บุญเดือน 3 บุญข้าวจีเป็นบุญประเพณีสำคัญที่มีกำหนดอยู่ในฮีตสิบสอง ดังรู้จักกันทั่วไปว่า ข้าวจี คือ ข้าวเหนียวหนึ่งให้สุกแล้วนำมาปั้นเป็นก้อนทาเกลือเคล้าให้ทั่ว เอาไม้เสียบย่างไฟเหมือนไถย่าง เมื่อข้าวสุกเกรียมแล้วก็เอาไขซึ่งตีไว้แล้วทาแล้วย่างซ้ำอีกกลายเป็นไขเคลือบข้าวเหนียว เสร็จแล้วถอดไม้ออกแล้วเอาน้ำอ้อยหรือน้ำตาลที่เป็นก้อนยัดใส่แทนกลายเป็นข้าวเหนียวยัดไส้ แล้วถวายพระเณรฉันตอนเช้า

3. ประเพณีบุญสงกรานต์ บุญสงกรานต์หรือตรุษสงกรานต์ ทำกันในเดือนห้า ปกติมี 3 วัน โดยจะเริ่มตั้งแต่วันที่ 13 เมษายน ถึงวันที่ 15 เมษายน ของทุกปี เหมือนกับภาคกลาง ในวันที่ 13 เมษายน เป็นวันต้นคือวันมหาสงกรานต์ วันที่ 14 เมษายน คือวันกลางเป็นวันเนา และวันที่ 15 เมษายน คือวันสุดท้ายเป็นวันเถลิงศก ชาวอีสานถือเป็นวันขึ้นปีใหม่จะมีการสงน้ำพระพุทธรูป ที่สงน้ำพระพุทธรูปมักเป็นที่จัดไว้ในที่เห็นว่าเหมาะสม ซึ่งตามปกติมักใช้ศาลาการเปรียญ แต่บางวัดก็จัดสร้างหอสงขึ้นแล้วอัญเชิญพระพุทธรูปไปประดิษฐานไว้ เพื่อทำการสงในวันสงกรานต์ บุญ

สร้งน้ำ การสร้งน้ำมีการรดน้ำพระพุทธรูป พระสงฆ์ ผู้หลักผู้ใหญ่ ด้วยน้ำอบน้ำหอมเพื่อขอขมาและขอพร เป็นประเพณีอันดีงามควรรักษาไว้ มีการทำบุญถวายทาน การทำบุญสร้งน้ำกำหนดเอาไว้วันขึ้น 15 ค่ำ เดือนห้า บางทีเรียกว่า บุญเดือนห้า ถือเป็นเดือนสำคัญ เพราะเป็นเดือนเริ่มต้นปีใหม่

4. ประเพณีแซนอาหะประจำปี ชาวภูยกวามเชื่อทางศาสนาของชาวภูยมีลักษณะผสมผสานระหว่างศาสนาพุทธและการนับถือผี (animism) และมีความเชื่อในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูบ้าง เช่น การบายศรีสู่ขวัญ การขึ้นบ้านใหม่ การแต่งงาน และอื่น ๆ (กฤษณ์นันทน์ แสงมาศ และยโสธรา ศิริภาพระภากร, 2560 : 5) ภายในชุมชนชาวภูยจะมีทั้งวัดและศาลผีประจำหมู่บ้าน ชาวภูยบูชาผีบรรพบุรุษ ซึ่งเรียกว่า “ยะจัวะฮ” บนบ้านจะมีหิ้งบูชาผีบรรพบุรุษ มีรูปเทียนและกรวยที่เย็บจากใบตอง บางบ้านก็จะสร้างเป็นศาลผีบรรพบุรุษไว้ใกล้กับศาลเจ้าที่ บ้านที่ไม่มีหิ้งหรือศาลก็อาจจะไปไหว้ผีบรรพบุรุษที่หิ้งหรือศาลของญาติพี่น้อง บ้านส่วนใหญ่จะมีหิ้งบูชาพระพุทธรูปไว้ในบ้านและจะสร้างศาลผีบรรพบุรุษไว้ใกล้บ้าน การเซ่นบรรพบุรุษจะกระทำอย่างน้อยปีละครั้ง ชาวบ้านจะเริ่มพิธีโดยเอาข้าวที่สุกแล้ว กรวยใบตอง ผ้า สตางค์ หมากพลู เอามาวางไว้ใต้หิ้งบูชา ทำพิธีเช่นโดยเอาน้ำตาลโรยบนข้าวสุก จุดเทียนปักลงที่ข้าว แล้วกล่าวขอให้ผีบรรพบุรุษคุ้มครองให้ครอบครัวเจริญรุ่งเรือง ในขณะที่กล่าวก็เอาเหล้าค่อยๆ รินลงขันอีกใบ เหมือนการ (จิตร ภูมิศักดิ์, 2556 : 259) กรวดน้ำเสร็จแล้วก็หยิบของที่ใช้เช่นอย่างละนิดไปวางบนหิ้ง ที่เหลือก็เอาไว้รับประทานและใช้เอง นอกจากวิญญานของบรรพบุรุษแล้ว ชาวภูยยังเคารพนับถือวิญญานทั่วไป ได้แก่ ภูติผีปีศาจ เจ้าที่เจ้าทาง เจ้าป่าเจ้าเขา เป็นต้น เมื่อจะประกอบกิจการงานใดที่สำคัญเกี่ยวกับความสุขความเจริญจะต้องทำพิธีขจัดปัดเป่า ด้วยความกลัวว่าผีบางเทวดาจะให้โทษหรือมาขัดขวางการกระทำ เป็นที่น่าสังเกตว่าในพิธีกรรมต่าง ๆ เกือบทั้งหมดจะมีข้าวเป็นองค์ประกอบในการเซ่นสังเวยอยู่เสมอ เพราะข้าวเป็นอาหารหลักที่มีบุญคุณและเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ในการเพาะปลูกข้าวเกือบทุกขั้นตอนจะมีการจัดพิธีกรรม สวดสรรเสริญหรือแสดงความเคารพข้าว (ยโสธรา ศิริภาพระภากร และคณะ, 2560 : 5-6)

5. ประเพณีสารท เดือนสิบชาวภูยประจำปีเพื่อเซ่นไหว้บรรพบุรุษ อุทิศส่วนบุญแก่ผู้ล่วงลับ ลูกหลานได้แสดงออกถึงความกตัญญูต่อบุคคลที่ต่อผู้มีพระคุณ (สุริยา คลังฤทธิ์และ, 2561 : 9) และพบปะญาติมิตร เกิดความสามัคคีระหว่างพี่น้องในพึงพาอาศัยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พิธีแซนโฆนตา ที่สืบทอดกันมายาวนานเช่นกันความหลากหลายทางด้านภาษาและวัฒนธรรมขอมที่เก่าแก่ของชาวสุรินทร์ผสมผสานกลมกลืนกันมายาวนานนับร้อยปี โดยมีคนพื้นเมืองอยู่ร่วมกันนั้นก็คือชาวภูยกี่ที่มีวิถีชีวิตที่ค่อนข้างโดดเด่น คือมีวิถีชีวิตอยู่ร่วมกับช้าง เลี้ยงช้างประดุจหนึ่งคนในครอบครัว ให้ความรักและความเอ็นดูจนเกิดความรักความผูกพัน ระหว่างคนกับช้างแถมทุกหลังคาเรือนของ

หมู่บ้านข้างตากกลาง จะมีข้างทุกบ้าน และมีวิถีชีวิตทางด้านวัฒนธรรม สืบทอดเป็นประเพณีกันมาอย่างยาวนาน และชุมชนชาวกูย โดยผู้หญิงแต่งกายประจำถิ่นด้วยผ้าถุงไหม เสื้อไหม และชายนุ่งโสร่งผ้าไหม นำเครื่องเช่นไห้วแขนโกลนตา มีไก่อ่าง เนื้อย่าง หมูย่าง ปลาย่าง ข้าวสาร ข้าวสวย ผลไม้ ขนมกระยาสารท และข้าวต้มหางยาว ข้าวต้มใบมะพร้าวในกระเฉด หรือ พาชนะเพื่อนำไปทำบุญที่วัดผักไหมพุทธวาส และปฏิบัติเช่นนี้มานานและยังรักษา สืบทอด อนุรักษ์เอาไว้ให้ลูกหลานต่อไป (ยโสธรา ศิริภาพระภากร และคณะ, 2561 : 1-5)

1.4 วิเคราะห์คุณค่าการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นด้านศาสนาชุมชนชาวกูย ได้แก่

1.4.1 ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรทางวัฒนธรรมประเพณีชุมชนและช่วยส่งเสริมคุณค่าและความสำคัญของแหล่งศิลปกรรม ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรม (Cultural Resource) ให้เด่นชัดขึ้น

1.4.2 ช่วยให้เกิดความภาคภูมิใจในบุญประเพณีอันเก่าแก่ของบรรพบุรุษที่ได้รับรักษา สืบทอดจนกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนที่ดีงาม

1.4.3 ช่วยให้เกิดความสามัคคีในการร่วมมือร่วมใจ ดูแล ปกป้องและรักษาสืบทอด ดูแลร่วมกันอนุรักษ์ และพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน ให้คงอยู่ต่อไป (Yasothisara S., 2017 : 4)

1.4.4 ช่วยเสริมสร้างชื่อเสียงที่ดีงามทางศิลปวัฒนธรรมประเพณีชุมชนให้แก่ชุมชนชาวกูยได้เป็นแหล่งอารยธรรมที่ยังมี บุญประเพณีที่งดงาม และสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวตามสายบุญ หรือ การแสวงบุญได้

1.5 ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

1.5.1 ช่วยเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีให้แก่ชุมชนชาวกูย

1.5.2 ช่วยเสริมสร้างให้ชุมชนในบริเวณนั้นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

1.5.3 ช่วยให้ชุมชนมีแหล่งสันทนาการเพื่อประโยชน์ทางด้านสุขภาพอนามัยจิตใจ

1.6 ด้านการศึกษาและวิจัย

1.6.1 ช่วยยกระดับคุณภาพทรัพยากรบุคคลให้มีมาตรฐานสูงขึ้น ทั้งทางด้านวิชาการและทัศนคติ

1.6.2 ช่วยให้เยาวชนของชาติมีแหล่งความรู้ทางวิชาการที่จะนำไปสู่การศึกษาและวิจัย ซึ่งจะมีประโยชน์มาสู่ท้องถิ่นในอนาคต

บทสรุป (Conclusion)

พระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมและประเพณีชุมชน ของวัดผักไหมพุทธवास ตำบลผักไหม อำเภอสหัส จังหวัดสุรินทร์ ได้ทำการสร้างภาคีเครือข่ายในบริบทของชุมชนโดยมีองค์กรสำคัญที่ต้องทำงานร่วมกัน ได้แก่ บ้านหรือชุมชนโดยส่วนมากพื้นที่แห่งนี้มีกลุ่มชาวไทยภูเขาเข้ามาอาศัยอยู่มาก วิถีชีวิตของกลุ่มชนมักให้ความสำคัญกับการอิงอาศัย ได้แก่ ธรรมชาติ น้ำ ป่าไม้ ผลผลิตทางการเกษตร อำนาจเหนือธรรมชาติ ศิวิญญาน และยังมีการประกอบพิธีกรรม ได้แก่ พิธีกรรมกล่อม เป็นพิธีกรรมสื่อสารดวงวิญญาณของชาวไทยภูเขา และการเรียกขวัญด้วย ด้วยวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีอยู่จึงนำมา ผสมผสานกับประเพณีประจำปีของวัดผักไหมพุทธवासเพื่อเป็นการสร้างอัตลักษณ์และยังเป็นกิจกรรมสำคัญของกลุ่มชนในการนำเสนอสมรรถภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง โดยทางวัดให้นามสมรรถภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวไทยภูเขานี้มาแสดงในงานประเพณีที่จัดขึ้น เช่น ช่วงงานบุญกฐิน ช่วงงานบุญพระเวฬุสันดรที่มีการจัดกิจกรรมที่ยิ่งใหญ่มาก ส่วนทางวัดจะเป็นสถานที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และวัดได้จัดพื้นที่ที่เรียกว่าลานธรรม ลานวัฒนธรรมชุมชนซึ่งใช้เป็นสถานที่ในการจัดกิจกรรมการแสดง ได้แก่ พิธีกรรมเรียกขวัญแบบท้องถิ่นชาวกูย พิธีกรรมกล่อม พิธีกรรมเซ่นไหว้ปู่ตาวิถีชีวิตและการพึ่งพาของชาวไทยภูเขา วัดเป็นพื้นที่ส่วนร่วมของชุมชนที่จะเข้ามารับชมและร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาด้วย ด้านโรงเรียน จะเป็นการนำนักเรียนมาร่วมแสดง และจัดบริบทในพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งนี้ยังนำนักเรียนมาศึกษานอกพื้นที่เพื่อบันทึกข้อมูลตามรายวิชาเพื่อเป็นการภูมิความรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น ประเพณีชุมชนของชาวไทยภูเขา และองค์การบริหารส่วนตำบล มักเป็นองค์กรที่ร่วมในกิจกรรมในพิธีกรรมและร่วมสืบสาน พัฒนาต่อยอดทางวัดที่จัดเข้ามาแสดงในพื้นที่วัด ทั้งนี้ยังสนับสนุนงบประมาณบางส่วนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นด้วย

ดังนั้นการทำงานของวัด ผักไหมพุทธवास ตำบลผักไหม อำเภอสหัส จังหวัดสุรินทร์ ได้มีการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา จัดเป็นงานประเพณีประจำปี ทั้งนี้ยังมีการนำพิธีกรรม และ วิถีชีวิตของชาวไทยภูเขา เข้ามาเป็นกิจกรรมเสริมด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นและเป็นการต้อนรับแขกเจ้าภาพผู้มาเยือนให้เกิดความเพลิดเพลิน และยังได้รับชมการแสดงของชุมชนที่จัดขึ้นด้วยเป็นการส่งเสริม และสืบสานให้กลายเป็นกิจกรรมสำคัญของชุมชนชาวไทยภูเขาที่ผสมผสานกับงานประจำปีของวัดผักไหมพุทธवास

ด้านคุณค่าพบว่าทำให้เกิดเอกลักษณ์ประจำถิ่นอาจเป็นสิ่งมีความรู้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพระพุทธศาสนา และยังเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดรายได้แก่ ชุมชนด้วยการนำผลิตผลของชุมชนมาบริการแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม จากการนำความโดดเด่นของพื้นที่ ให้มาพัฒนาเป็นอย่างสร้างสรรค์ในด้านประเพณี วัฒนธรรมประวัตินี้ความเป็นมาให้หลากหลายมิติ คุณค่าผู้เข้าร่วมในงานบุญประเพณีท้องถิ่น ที่ได้รับการพัฒนาในด้านจิตใจ ทำให้ได้รับความรู้ เป็นการช่วยควบคุมจิตและพฤติกรรมได้ในระดับหนึ่ง ทำให้เกิดในด้านสุนทรียศาสตร์ด้วยทางหนึ่งในการท่องเที่ยวและจิตใจที่เอื้ออำนวยคุณค่าทางอิทธิพลของวัดพบว่ามีความสำคัญทำให้เกิดพลังในด้านต่าง ๆ ทำให้ผู้คนได้ปฏิบัติตามคล้อยตาม เห็นตาม มีความเชื่อในความงดงามความดี โดยเฉพาะด้านการดำเนินชีวิต ทำให้บุคคลเว้นข้อห้าม ปฏิบัติตามระเบียบ กฎ กติกา ของสังคม ชุมชน และแนวทางในการดำเนินชีวิต

เอกสารอ้างอิง (References)

- กฤษณ์นัท แสงมาศ และยโสธรา ศิริภาพระภากร. (2560). งานแซนอาหะจยประจำปีที่มีต่อปราสาทบ้านโพธิ์ศรีธาตุตำบลเกาะแก้วอำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์. ในการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1 การวิจัยทางพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาความหลากหลายทางวัฒนธรรมในอีสานใต้. 20 มีนาคม 2560. หน้า 249-260. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์.
- กิตติยา พุกภาษีกิจ และบุญสม เกษประดิษฐ์. (2561). แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา ตำบลจันทเขลม อำเภอเขาชีเมฆ จังหวัดจันทบุรี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี. 10(1) : 246-257.
- จิตร ภูมิศักดิ์. (2556). ความเป็นมาของคำสยาม ไทย ลาว และขอม และลักษณะทางสังคมของชื่อชนชาติ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : ชนนิยม.
- ยโสธรา ศิริภาพระภากร. (2559). อิทธิพลทางความเชื่อกับรูปแบบวิถีการดำเนินชีวิตพิธีกรรมการสะเดาะเคราะห์ต่ออายุของชาวไทยเขมรสรินทร์. ในการประชุมวิชาการระดับชาติ ราชมงคลสุรินทร์วิชาการ ครั้งที่ 8 “วิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย 4.0”. 22-23 ธันวาคม 2559. หน้า D-109-116. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์.
- ยโสธรา ศิริภาพระภากร. (2561). คติคำสอนเครื่องประกอบพิธีกรรมสะเดาะเคราะห์ของชาวไทยเขมรสรินทร์. วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 9(1) : 73-83.

- ยโสธารา ศิริภาพระภากร. (2560). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเทพบริบาลแห่งชนเผ่ากับกลุ่มชาวไทยกาย อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์. **วารสารวามัญของแหกรพุทธศาสตรปริทรรศน์**. 4(2) : 7-12.
- ยโสธารา ศิริภาพระภากร และคณะ. (2560). คุณค่าคำสอนในพิธีกรรมแซนกะมัยของกลุ่มชนชาวไทยกาย-ส่วย บ้านศาลาสามัคคี ตำบลบ้านขบ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์. **ในการประชุมวิชาการระดับชาติ นวัตกรรมเทคโนโลยีวิชาการ “วิจัยจากองค์ความรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน”**. 25-26 ธันวาคม 2560. หน้า C-297-303. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์.
- ยโสธารา ศิริภาพระภากร. (2561). โขนตาวัฒนธรรมประเพณีของชาวไทยเชื้อสายเขมร จังหวัดสุรินทร์. **วารสารหาดใหญ่วิชาการ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ (หาดใหญ่วิชาการ)**. 16(2) : 237-249.
- สำเร็จ อินทยุง, ยโสธารา ศิริภาพระภากร และสุริยา คลังฤทธิ์. (2562). แซนพนมพิธีกรรมบูชาภูเขากลุ่มชาวไทยเขมร บ้านตะโก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์. **ในการประชุมสัมมนาวิชาการระดับชาติ “เวทีวิจัยและศิลปวัฒนธรรมศึกษา” ครั้งที่ 2**. 23 สิงหาคม 2562. หน้า 374-378. สถาบันวิจัยและพัฒนาศิลปวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุริยา คลังฤทธิ์, ยโสธารา ศิริภาพระภากร และภัสสร มิ่งไธสง. (2561). แซนพนม : ภูมิปัญญาเขมรโบราณมิติความสัมพันธ์ระหว่างคนสิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งแวดล้อม กรณีชุมชนรอบเขาพนมรุ้ง. **วารสารวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย**. 41(2) : 177-194.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). **การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Yasothara, S. (2017). The Ethic Value in Galmore Ceremony of Thai-Kui Ethnic group : Baan Nongdum, Samrongthap District, Surin Province, Thailand. **International Conference on Evolving Trends in Social Sciences and Business Studies**. ANI Akademika Nusa Internasional Association of Social Sciences and Humanities (ETSBSAPRIL) Volume 02, Issue 04, April 24-25, 2017. Bali, Indonesia.

